

דפים קב — קג

קסג. המוכר לחברו קרקע (שאינה מסויימת ומוכרת לקונה) – באלו אופנים נכללים במכירה הטרשים או הנקבעים שבה, ובאלו אופנים אינם נכללים?

המשנה מחלקת בין נקעים או סלעים הגבוהים / עמוקים עשרה טפחים, (ורחבים ארבעה. רשב"ם, וכן הביא הרשב"א מהירושלמי. ויש חולקין — עריטב"א), שאלו נחשבים כמקום נפרד לעצמו ואינם נמדדים עמה, ובין פחות מעשרה, הנמדדים עמה.

(לשיטת רשב"ם — כל זה רק באומר 'בית כור עפר', שמשמע ראוי לזריעה. אבל 'בית כור' סתם — אפילו כולו סלעים, הגיעו. ולשיטת התוס' ושאר ראשונים — אין חילוק, שאין דרך להזכיר 'בית כור' 'בית סאה' אלא בקרקע המיועדת לזריעה. רא"ש, רי"ד).

אין חילוק בין נקעים המלאים מים שאינם ראויים לזריעה, בין שאינם מלאים. (רב פפא. וע' בהדושי הרשב"א). ואם אמר 'כבית כור עפר' (ולש"ר — גם 'בית כור' סתמא) — אפילו עמוקים או גבוהים יותר מעשרה — נמדדין עמה.

שטח הטרשים (וכן נקעים שאינם ראויים לזריעה. רשב"ם. ובטור משמע אפילו נקעים הראויים. ערש"ש) בסך הכל, לא יאה מעל בית ארבעת קבין לכוור. (1/45 מהשטח הכולל). וגם כשאמר 'כבית כור עפר'. רשב"ם, רא"ש, רא"ה, ר"ן). ואם הוא בית-ארבעת-קבין — דוקא כשהוא במפוזר ולא בריכוז. ונחלקו במידת הפיזור — אם בחמשת קבין או ברוב השדה. (יש מן הראשונים שנקטו שאין כאן מחלוקת, אלא תרוויהו בעינין). (ולדעה זו האחרונה, נסתפקו בגמרא כשרוב ד' קבין במיעוט השדה, ומיעוט מן הד' ברובה).

אם סך כל שטח הטרשים פחות מבית ארבעת קבין, אפילו הוא מרוכז — נמדד עמה. ובסלע יחידי (שבאמצע השדה, ולא בקצה, כדלהלן) — שיטת הרשב"ם שדינו כשיעור הטרשים. ויש אומרים (עפ"י הירושלמי. וגרסו גם בבבלי אחרת) שאם הוא בשטח בית רובע — אינו נמדד עם השדה. (ויש שיעורים נוספים בירו' — ע' בראשונים). ויש אומרים: סלע שיש לו שם לעצמו, אפילו קטן, אינו נמדד עמה.

סלע (או קבוצת סלעים) שבקצה השדה, אפילו בתוך גבולותיה המסומנים, אלא שהם סמוכים למיצר — אינו נמדד עמה, אפילו הוא נמוך מ' טפחים וקצר מד"ט. (ונסתפקו כשיש עפר מועט בינו ובין המיצר, או עפר מלמטה וסלע מלמעלה, וכן להפך. ועלה ב'תיקו'). ונסתפקו באופנים שונים כשצורת מיקום הטרשים מפריעה את החרישה באותו שטח.

(יש שחילקו בין סלעים הגבוהים ג' טפחים מהקרקע ובין נמוכים מג"ט, שבהם אפילו מרוכזים — נמדדים עמה. ורשב"ם חלק על דעה זו).

(נחלקו הראשונים כאשר הדין 'אין נמדדין עמה' — האם הם של המוכר או של הקונה).

דפים קג, קד, קו

קסד. המוכר לחברו קרקע מסויימת, ואמר לו בשעת המכר:

- א. 'בית כור עפר אני מוכר לך' — מדה בחבל'.
  - ב. 'בית כור עפר אני מוכר לך' — הן חסר הן יתר'.
  - ג. 'בית כור עפר אני מוכר לך'.
  - ד. 'בית כור עפר אני מוכר לך' — בסימניו ובמצריו'.
- ומדדו ונמצאת יותר או פחות — מה דינם?

א. פיחת כלשהו — ינכה מן החשבון. הותר כלשהו — מחזיר למוכר. ומחזיר לו קרקע או מעות, כפי רצון המוכר, (שעשו תקנה עבורו לדרוש מעות, כי אין לו שימוש בפיסת קרקע קטנה). ואם היה שינוי בחיר הקרקע בין שעת הקנייה להתורה, אין כופין את הלוקח להחזיר מעות אלא כפי ערך הזול.

היה המותר שיעור חשוב (בשדה — ט' קבין. בגינה — חצי קב לת"ק, או רובע לר"ע) — מחזיר לו את עודף השטח ואינו חייב להחזיר לו מעות. (שיש לו למוכר כדי שימוש בשטח זה ואינו נפסד בהחזרתו).
וכן אם לא היה במותר שיעור חשוב, אלא שהיה סמוך לשדה אחרת של המוכר — אין לחייב את הקונה להחזיר דמים אלא יכול להחזיר בקרקע בסמוך לשדה המוכר. (והסתפק רב אשי בשהיה בור / אמת המים / דרך הרבים / ריכבא דדיקלי — מפסקת ביניהם. ועלה ב'תיקן').

ב. אפילו פיחת או הותר רובע לסאה (או שלשים רובעים לכוור, וכל על זה הדרך) — הגיעו. יתר מכאן יעשה חשבון. (ובהותר, מחזיר קרקע או מעות, כנ"ל). וחוזר כל המותר על בית-כוור. (וע' בשטמ"ק שיטה אחרת לר"י בן מגאש).

היה הפרש בכדי שיעור חשוב לעצמו (כנ"ל — ט' קבין לשדה וכו') — נחלקו אמוראים: רב הונא אמר שאין כאן מחילה אלא כל אותו השטח המותר — חוזר. ורב נחמן אמר שאם מכר לו שטח גדול ואותו מותר הוא ביחס 'רובע לסאה' או פחות — הגיעו. ורק כאשר אותו שטח הוא יותר מרובע לסאה — חוזר למוכר. (והלכה כמותו. פוסקים. ועריטב"א).

(הרמב"ם והשו"ע (וכן הובאה שיטה זו ברשב"ם) פירשו, שלעולם יד המוכר על העליונה אלא אם השטח העודף הוא ט' קבין בנוסף על שיעור 'רובע לסאה' שאז מחזיר קרקע ולא מעות).

ג. מסקנת הגמרא שסתמא כ'הן חסר הן יתר' דמי. (ואם לא דיברו על קרקע מסוימת, שהלוקח יודעה ומכירה — חייב ליתן לו בדיוק בית כור. ואם חסרה, יש שכתבו שיכול הלוקח לבטל המקח, וי"ח. — עתוס', רא"ש, רשב"א, ועוד).

ד. הפרש של פחות משתות — הגיעו. יתר משתות — ינכה. שתות עצמה — לרב הונא, כפחות משתות דמי. ורב יהודה, כיותר משתות. (ברמב"ם ובטושו"ע (ריח, טו) נפסק כרב הונא, דברייתא מסייעת לו, וכן בירושלמי מובאת רק שיטה זו. ואולם רב האי גאון פסק כרב יהודה — ערא"ש).

אם הקונה מכיר את השדה וקיים ליה בגוה — הרי סבר וקיבל, ואפילו ביתר משתות הגיעו.

דף קה

קסה. כיצד יש לדון שתי לשונות הסותרות זו לזו, שנאמרו במשפט אחד על ידי המוכר?

שיטת בן ננס לתפוס לשון אחרון, וכן דעת רב. ואולם כמה תנאים חולקים וסוברים לדון הדבר כספק, אם העיקר כלשון ראשון או כלשון אחרון, ומעמידים את הקרקע בחזקת המוכר ואת המטלטלין בחזקת התפוס בהן. וכן הורה שמואל. (ורב נחמן — בב"מ, (אלא שנחלקו שם שמואל ור"נ בענין תפיסה בספקות). וכן כתב הרשב"ם וש"פ להלכה. וראה ביתר בב"מ דף קב — שאלה ריד).

דפים קו — קז

קסו. א. האם הטלת גורל בשביל חלוקת שותפין, יש לה תוקף של מעשה-קנין, ומאימתי?

ב. שלשה שותפין, שקדמו שנים מהם והטילו גורל (לחלוקת הנכס לשלשה חלקים) ללא ידיעת השלישי — האם יש תוקף לאותו גורל?